2025

POLITICAL SCIENCE

Paper : POL0400304

(Political Processes in India)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

1. Choose the correct option of the following : 1×8=8

তলত দিয়াবোৰৰ শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা :

(a) On which date was the Indian Election Commission established?

কোন তাৰিখে ভাৰতবৰ্ষৰ নিৰ্বাচন আয়োগ গঠন কৰা হৈছিল ?

(i) 15th August, 1947

১৫ আগষ্ট, ১৯৪৭

(ii) 26th November, 1949

২৬ নৱেম্বৰ, ১৯৪৯

(iii) 25th January, 1950

২৫ জানুৱাৰী, ১৯৫০

(iv) 26th January, 1950

২৬ জানুৱাৰী, ১৯৫০

(b) Under the Representation of the People Act, which of the following categories does not enjoy reservation of seats?

জনপ্ৰতিনিধিত্ব আইনৰ অধীনত তলৰ কোনটো সম্প্ৰদায়ে সংৰক্ষণৰ সুবিধা লাভ নকৰে ?

(i) Scheduled Caste

অনুসূচিত জাতি

(ii) Scheduled Tribe

অনুসূচিত জনজাতি

(iii) Bhutiya-Lepcha

ভুটীয়া-লেপচা

(iv) OBCs

অন্যান্য পিছপৰা সম্প্ৰদায়

(c) Who founded the Bahujan Samaj Party?

বহুজন সমাজ পার্টিৰ প্ৰতিষ্ঠাপক কোন ?

(i) B. R. Ambedkar

বি. আৰ. আম্বেদকাৰ

(ii) Kanshi Ram

কাঁশি ৰাম

(iii) Mayawati

মায়াৱতী

(iv) Jyotiba Phule

জ্যোতিবা ফুলে

(d) Who was the Chairperson of the National Planning Committee (NPC) of 1938?

১৯৩৮ চনত গঠিত নেশ্বনেল প্লেনিং কমিটিৰ অধ্যক্ষ কোন আছিল ?

(i) Jawaharlal Nehru

জৱাহৰলাল নেহৰু

(ii) Mahatma Gandhi

মহাত্মা গান্ধী

(iii) Subhas Chandra Bose

সুভাষ চন্দ্ৰ বসু

(iv) Lal Bahadur Shastri

লাল বাহাদুৰ শাস্ত্ৰী

(e) In which year was the Armed Forces (Special Powers) Act enacted?

সশস্ত্র বাহিনী (বিশেষ অধিকাৰ) আইন কোন চনত প্ৰণয়ন কৰা হৈছিল ?

(i) 1942
১৯৪২

(ii) 1947
১৯৪৭

(iii) 1950
১৯৫০

(iv) 1958
১৯৫৮

(f) Which of the following is not a feature of the Proportional Representation system?

তলত উল্লেখ কৰা কোনটো সমানুপাতিক প্ৰতিনিধিত্বমূলক ব্যৱস্থাৰ বৈশিষ্ট্য নহয় ?

(i) Seats are allocated in proportion to the votes secured by each party
দলবিলাকে লাভ কৰা ভোটৰ অনুপাতে আসন আৱণ্টিত হয়

(ii) It ensures the representation of minority groups
এই ব্যৱস্থাই সংখ্যালঘু সম্প্ৰদায়সমূহৰ প্ৰতিনিধিত্ব নিশ্চিত কৰে

(iii) It usually leads to coalition governments
সাধাৰণতে এই ব্যৱস্থাই সম্মিলিত চৰকাৰৰ ফালে ঠেলি দিয়ে

(iv) It leads to a stable government
এই ব্যৱস্থাই সুস্থিৰ চৰকাৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে

(g) Under whose Prime Ministership were the Mandal Commission recommendations implemented in India?

তলত উল্লেখ কৰা কোনগৰাকী প্ৰধানমন্ত্ৰীত্বৰ কালত ভাৰতবৰ্ষত মণ্ডল আয়োগৰ পৰামৰ্শাৱলী বলৱৎ কৰা হৈছিল ?

(i) Indira Gandi
ইন্দিৰা গান্ধী

(ii) Rajiv Gandhi
ৰাজীৱ গান্ধী

(iii) V. P. Singh
ভি. পি. সিং

(iv) Atal Bihari Vajpayee
অটল বিহাৰী বাজপেয়ী

(h) Who coined the term 'Congress System' to describe the nature of Indian politics after Independence?

স্বাধীনতাৰ পাছৰ ভাৰতীয় ৰাজনীতিক বুজাবৰ বাবে কোনে 'কংগ্ৰেছ ব্যৱস্থা' অভিধাটো প্ৰয়োগ কৰিছিল ?

(i) Ram Manohar Lohia

ৰাম মনোহৰ লোহিয়া

(ii) Rajni Kothari

ৰজনী কুঠাৰী

(iii) Granville Austin

গ্ৰেনভিল অষ্টিন

(iv) Christophe Jaffrelot

খ্ৰিষ্টোফ জেফ্ৰেল'ট

2. Answer the following questions (any *six*) : 2×6=12

তলৰ যি কোনো ছয়টা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Mention two differences between the First-past-the-post and Proportional Representation system.

সংখ্যাধিক্য ভোটেৰে নিৰ্বাচিত জনপ্ৰতিনিধিত্ব ব্যৱস্থা আৰু সমানুপাতিক জনপ্ৰতিনিধিত্ব ব্যৱস্থাৰ মাজৰ দুটা পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা।

(b) Mention two criteria to be recognized as a national party.

ৰাষ্ট্ৰীয় দল হিচাপে স্বীকৃতি পাবলৈ প্ৰয়োজন হোৱা দুটা চৰ্ত উল্লেখ কৰা।

(c) Mention two adverse impacts of 'development'.

'উন্নয়ন'ৰ দুটা নেতিবাচক পৰিণতি উল্লেখ কৰা।

(d) How is an election commissioner appointed?

কেনেকৈ নিৰ্বাচন আয়োগৰ এগৰাকী সদস্যক নিযুক্তি দিয়া হয় ?

(e) Mention two negative dimensions of the multi-party system in India.

ভাৰতবৰ্ষৰ বহুদলীয় ব্যৱস্থাৰ দুটা নেতিবাচক দিশ উল্লেখ কৰা।

(f) "Despite their criminal records, parties favour candidates with criminal backgrounds while distributing tickets." What can be the reason behind this?

''অপৰাধ কৰাৰ প্ৰমাণ থকাৰ পাছতো টিকট বিতৰণৰ সময়ত ৰাজনৈতিক দলবিলাকে অপৰাধৰ অভিযোগ থকা লোককেই টিকট দিয়ে।'' ইয়াৰ অন্তৰালত কি কাৰণ থাকিব পাৰে ?

(g) Mention two preventive detention laws enacted in India.
ভাৰত চৰকাৰে প্ৰণয়ন কৰা প্ৰতিৰোধমূলক আটক সম্পৰ্কীয় দুখন আইনৰ নাম লিখা।

(h) Give two examples of the coercive nature of the Indian State.
ভাৰত ৰাষ্ট্ৰৰ দমনমূলক চৰিত্ৰৰ দুটা উদাহৰণ দাঙি ধৰা।

(i) What are the perks of getting recognized as a National or a State Party in India during elections time?
ৰাষ্ট্ৰীয় বা ৰাজ্যিক দল হিচাপে স্বীকৃতি পাবলৈ ৰাজনৈতিক দলে নিৰ্বাচনৰ সময়ত কি সুবিধা লাভ কৰে?

(j) What are two potential implications of the Indian Government's recent decision to conduct a caste census?
ভাৰত চৰকাৰে শেহতীয়াকৈ গ্ৰহণ কৰা জাতি গণনাৰ দুটা সম্ভাব্য ফলাফল কি হ'ব পাৰে?

3. Answer the following questions (any *four*) : 5×4=20
তলৰ যি কোনো চাৰিটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ লিখা :

(a) What do you mean by the Congress system? What was the role of opposition during the Congress system?
কংগ্ৰেছ ব্যৱস্থা বুলিলে কি বুজায়? কংগ্ৰেছ ব্যৱস্থাৰ সময়ত বিৰোধীৰ ভূমিকা কেনে আছিল?

(b) Define politicization of caste. Why does caste still play a major role in Indian politics?
জাতিৰ ৰাজনীতিকৰণৰ সংজ্ঞা দিয়া। ভাৰতীয় ৰাজনীতিত জাতিয়ে এতিয়াও কিয় গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে?

(c) What is a developmental State? Is India a developmental State?
উন্নয়নকামী ৰাষ্ট্ৰ বুলিলে কি বুজায়? ভাৰতবৰ্ষ এখন উন্নয়নকামী ৰাষ্ট্ৰ হয় নে?

(d) Explain the features of the Third Electoral System. How did it change the course of Indian politics?
তৃতীয় নিৰ্বাচনী ব্যৱস্থাৰ বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা। ই কেনেকৈ ভাৰতীয় ৰাজনীতিৰ গতি-প্ৰকৃতি সলনি কৰি দিলে?

(e) What do you mean by affirmative action? Do you think affirmative action policies have succeeded in upholding social justice in India?
ইতিবাচক কৰ্মসূচী বুলিলে কি বুজায়? ইতিবাচক কৰ্মসূচীয়ে ভাৰতবৰ্ষত সামাজিক ন্যায় সুনিশ্চিত কৰিব পাৰিছে নে?

(f) Elucidate the reasons for low women representation in the Parliament and the State Legislatures in India. Do you think reservation for women in Legislatures is an enabling step?

ভাৰতীয় সংসদ আৰু বিধানসভাসমূহত মহিলাৰ কমসংখ্যক জনপ্ৰতিনিধিত্বৰ কাৰণসমূহ ব্যাখ্যা কৰা। বিধানসভা/লোকসভাত মহিলাৰ বাবে আসন সংৰক্ষণ এই ক্ষেত্ৰৰ ইতিবাচক পদক্ষেপ হয় নে?

(g) Mention the key provisions related to qualification and disqualification of Members of the Parliament (MPs) as mentioned in the Representation of the People Act, 1951.

জনপ্ৰতিনিধিত্ব আইন ১৯৫১ৰ অধীনত সাংসদ পদত অধিষ্ঠিত হোৱাৰ আৰু তাৰ বাবে অযোগ্য বুলি বিবেচিত হোৱাৰ মূল ব্যৱস্থাৱলী উল্লেখ কৰা।

(h) Analyze the role of religion in Indian politics with appropriate examples.

উপযুক্ত উদাহৰণৰ সৈতে ভাৰতীয় ৰাজনীতিত ধৰ্মৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

4. Answer the following questions (any *two*) : 10×2=20

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যি কোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) What factors have made the elections very costly in India? What reforms have been initiated to curb such expenses?

কিবোৰ কাৰকে ভাৰতবৰ্ষৰ নিৰ্বাচন অতি ব্যয়বহুল কৰি তুলিছে? এই ব্যয়বহুলতা ৰোধ কৰিবৰ বাবে কি ধৰণৰ সংস্কাৰ সূচনা কৰা হৈছে?

(b) Discuss the evolution of the party system in India. How do you define the current party system in the country?

ভাৰতবৰ্ষত দলীয় ব্যৱস্থাৰ বিৱৰ্তনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা। বৰ্তমান সময়ৰ দেশৰ দলীয় ব্যৱস্থাক তুমি কিদৰে অভিহিত কৰিব, খোজা?

(c) What were the factors that led to the growth of secessionist movements in North-East India? Elaborate with reference to United Liberation Front of Assam.

কিবোৰ কাৰকৰ বাবে উত্তৰ-পূব ভাৰতত বিচ্ছিন্নতাবাদী আন্দোলন গা কৰি উঠিছিল? সংযুক্ত মুক্তিবাহিনী, অসমৰ উদাহৰণ দি বহলাই লিখা।

(d) How did the implementation of Mandal Commission Report influence caste-based politics in India? Elaborate with examples.

মণ্ডল আয়োগৰ প্ৰতিবেদন বলৱৎ কৰাটোৱে কেনেকৈ ভাৰতবৰ্ষত জাতি-ভিত্তিক ৰাজনীতিক প্ৰভাৱান্বিত কৰিছিল ? উদাহৰণৰ সৈতে আলোচনা কৰা ।

(e) Is India still a welfare State? Elaborate your answer with appropriate examples.

ভাৰতবৰ্ষ এতিয়াও এখন কল্যাণকামী ৰাষ্ট্ৰ হয় নে ? উপযুক্ত উদাহৰণ দাঙি ধৰি ব্যাখ্যা কৰা ।

★★★